

RUMPLI

V ZNAMENÍ
HOVNA

Rumpli
V ZNAMENÍ
HOVNA

slovařt

Text © Rumpli, 2008

Slovak Edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,
Bratislava, 2008

ISBN 978-80-8085-474-4

Vytvorenie elektronickej verzie Dibuk, s.r.o., 2010

*„Svet je naprataný miliardami ľudí,
ktorých životy a smrte sú úplne nanič.“*

CHARLES BUKOWSKI

Nie je nijaký rozdiel medzi tým, čo sa stalo, a tým, čo sa mohlo stať. Nezáleží na tom, čo bolo, a už vôbec nezáleží na tom, čo bude. Ani to nie je dôležité, že je päť hodín nadránom, pretože niekde je už šesť a niekde nie sú ešte ani štyri. Podstatné nie je ani to, že zomiera človek, veď inde zomierajú milióny. V jednom jedinom momente po tuctoch odchádzajú zo sveta bez možnosti čokoľvek na tom ovplyvniť. Absolútna väčšina z nich to tu opúšťa so zaťatými zubami, zanechávajúc za sebou zlý dojem, dlhy a jednu nevýslovne škaredú grimasu. Vfr! Ako by ešte posledný raz chceli vyceriť zuby na celý svoj život. Vyzierajú hrozne aj komicky zároveň. Nič nedosiahli a nepochopili. Odchádzajú tak, ako prišli – so zvrastenými ksichtami a bez peňazí. Čo na tom, že odchádzajú nedobrovoľne? Nejde o nič, hoci zdanlivo je v hre všetko. Nie je dôležité ani to, že práve nezomierajú v ľadom pokrytých pustých horách, a nejde ani o to, že sa pri tom netrasú skrútení v spacom vaku, po hlavu zaviati čerstvým snehom a od hlavy zavalení čerňou a obrazmi nezvládnutej existencie. A úvahami o tom, že všetko by dopadlo rovnako, aj keby sa muži rodili ako ženy alebo ako psy. Alebo by sa nerodili vôbec.

Človek, stále ešte živý, sa zahniezdil a ruky si vtisol hlbšie medzi stehná. Striaslo ho od zimy. Otvoril a znova privrel viečka. Už neplakal. Jeho snaha na niečo prísť bola skôr do smiechu. Na oblohe, kam sa raz začas ešte pozrie, sa nikdy nijaká odpoveď nájsť nedala. Hviezdy bezcitne blikajú, slabá polovica Mesiaca sa tvári, že svieti. Ako niekto môže veriť tomu, čo vidí alebo počuje? Ani kométy nemajú chvost a nepadajú naozaj, to iba putujú priestorom, zmáhané neviditeľnými a nepredstaviteľnými gravitačnými silami telies, ktoré sú podľa všetkého tiež len výplodmi fantázie nášho nepochopiteľne naprogramovaného mozgu. Sú to iba pingpongové loptičky, rovnako ako ľudia. Majú minimum možností vzdať zápas, keďže ho samy vlastne nehrajú.

„Nesmieš sa tomu poddať,“ odráža sa od okolitých skál otcov slabý hlas. „Ak môžeš, buď silný. Život ide ďalej, musí ísť. Neboj sa, ešte ťa čaká veľa dobrého.“

Niekedy je ozaj ťažké odlíšiť sen od halucinácie.

Otec leží na posteli, ruky vedľa neho akoby ani neboli jeho. Sotva hýbe prstami, zato očnými viečkami mu myká nadpriemerne. Sú to nervy, nie šibalské žmurkanie. Posledné týždne sa na ňom podpísali krvou. Vpadnutá tvár so strniskom, podliate oči, pod dekou vychudnuté telo. Únava strieda bolesti. Otcov život zakončila náhodná návšteva u lekára. S jednou diagnózou sa predtým ako-tak udržiaval v chode, z tej druhej sa nespamätal. Dal sa do vodorovna a odvtedy len leží a leží, takmer sa nehýbe. Žije už len na dva valce, v dolnej úvrati.

Ale hovorí pekne.

„Musíš sa postarať o malého, má už len teba. Nesmieš ho opustiť. Musíš sa cez to dostať, iné sa s tým robiť nedá. Nevzdávaj sa. Nič nie je také, ako sa zdá.“

Áno. Všetko sa končí, avšak ani to nemusí byť pravda. Jasné je len to, že je kosa a čas sa natahuje ako žuvačka. Fuh! Nepredpokladal, že ho hory nechajú tak dlho čakať. Večnosť môže byť už len kratšia. Čas v nej nehrá nijakú rolu, ani počasie. Hodina tam síce môže trvať celé mesiace, ale mesiace netrávajú ani minútu, pretože sekundy jednoducho neplynú. Nie je tam pekné, ani mrzko – nie je tam nijako. Slnko nevychádza, nezmráka sa, nepadá lístie. Nič sa nemôže zlepšiť, ani zhoršiť. Niet sa nad čím rozčuľovať a niet ani nad čím plakať. Večnosť je ideálne miesto na usmievanie sa.

Ale človek je zatiaľ tu, pravda, a z tohto sveta sa nedá len tak zmiznúť.

Za posledných pár hodín sa prekvapivo oteplilo, pateticky sneží. Z okolitých svahov k nemu podchvíľou dolieha tlmené dunenie lavín. Smrť. Má sa pred ňou akože triasť. V duchu sa zasmee. Smrť je sračka, pľuje jej do ksichtu. Nič nie je bezvýznamnejšie, dokonca ani to, čo jej predchádza. Je to nuda. A vôbec sa netreba báť. Skôr treba mať strach, keď sa rodí život, tam končí všetka sranda. Smrť je najlepšie poriadne si vychutnať.

Lenže skúste si niečo vychutnávať, keď sa obrovské masy snehu nad vami dávajú do pohybu...

1

To, že Nula prišiel na svet, bolo buď dielom náhody, alebo to bol zázrak. Nebolo jasné, kto v tom okrem jeho rodičov mal ešte prsty, všetko však vo chvíli, keď prvý raz zalapal po dychu, ukazovalo na Boha. Skrátka, nemohla to byť náhoda. Bol to zázrak. Vo vzduchu sa zaiskrilo a Nula sa rozreval na plné hrdlo, akoby chcel dať všetkým najavo, že on sám za to, že sa narodil, nemôže. Plakal nadarmo, nikto ho nebral vážne. A nikto sa naňho za to, že je živý, nehneval. Je to zvláštne – mali z neho radosť, hoci im nedal ani halier. Na svet si okrem malého nevinného prívesku v rozkroku nič nepriniesol, ostatné bolo záležitosťou osudu. Zatiaľ stačilo pravidelne dýchať.

„Máte chlapca,“ povedal doktor stroho.

Povedal to jeho mame.

„Ako sa bude volať?“

„Neviem,“ odvetila žena ticho. „Čakali sme dievčatko.“

Ďalej to poznáte: výška, váha, počet prstov a uší, prípadne rozpätie krídel, ak je to anjeli. Matka sa unavene usmieva. Sestríčky majú plné ruky práce, hlavne s papiermi. Činia sa ako včeličky, zatiaľ čo doktor si za stolom vychutnáva postavenie trúda – nepracuje. Na to, aby vypisoval záznamy, si atestáciu nerobil. Svoje už má za sebou, s agendou nech sa pasujú nevzdelanci. On si dá radšej kávu. Vypije ju s gustom, pretože nočná služba prebehla hladko. Pôrod bol po sérii interrupcií príjemným osviežením. Ticho smrti nahradila krásna živá hudba. Ten čerstvo vyliahnutý cicavček ziapal s neobyčajnou vervou, mávajúc pri tom všetkými štyrmi končatinami. Ozaj bol čarovný. Nebol dôvod nepriať mu všetko najlepšie.

Jeho otec doma už vedel, že má syna. Zatelefonovali mu aj to, ako vyzerá a koľko váži a meria v kohútiku. Mal jedinečnú príležitosť byť šťastný, mohol sa dokonca opiť.

„Ďakujem, nepijem,“ bráni sa.

Uvidíme, či je jeho postoj k alkoholu ozaj taký pevný.

Matka by si, naopak, za jeden dala. Pôrod ju celkom vyčerpal. Darovala život a pár dní bude trvať, kým sa z toho spamätá. Jej tvár je bledá a strhaná pomaly odchádzajúcou bolesťou, na-

priek tomu je krásna. Maličkého umyli, osušili, zavinuli do perinky a vložili jej ho do náručia. Madona s dieťaťom. Nebolo pochyb, že sa naplnil zmysel života. Teda aspoň na chvíľu. Vesmír mal ďalší pevný bod, okolo ktorého sa mohol točiť. Ten bod bol zatiaľ malý ako máčik a ani na sekundu sa neprestal hmýriť. Nevedel chodiť, myslieť, rozprávať, vedel len plakať. Bolo jasné, že s tým dlho nevystačí. Bude sa musieť naučiť batoliť, behať, jeť príborom, obúvať, plávať, jazdiť na bicykli, čítať, písať, počítať, takticky klamať, podvádzať a zatĺkať. Tie-to, plus ďalšie nevyhnutnosti bude musieť v druhej fáze zdokonaľiť do takej podoby, aby sa mohol dožiť aspoň dôchodku. Všetko ostatné bude nadstavba.

Tri sudičky: „Nemajte strach, chlapec prežije krásny život, zomrie v požehnanom veku, celkom bezbolestne, a všetci naňho budú v dobrom spomínať.“

(Knižný škriatok: „Neverte im. Tie kurvy klamú, až sa z nich práši.“)

Vonku sa zatiaľ začalo brieždiť. Zelený svit ovíjal svoje vlákna okolo betónových domov a škridlových striech, padala hmľa. Vetra a ľudí nebolo, o tom čase neštekali ani psy. O čo menšia bola vtedy ozónová diera, o to pokojnejšie mohlo všetko spať. Že sa narodil človek? No a čo, určité veci musí každý urobiť prvý raz, aby ich urobil naposledy. Poriadok sveta to neovplyvní, pretože dejiny už nevytvárajú ľudia, ale technológie. O tom však napríklad otec nikdy neuvažoval. Má rodinu, musí ju so stiahnutým chvostom živiť. Ak by začal vyskakovať, zamietli by s ním. A časom by zamietli aj s jeho deťmi. V socializme je myslenie trestné, požehnaní sú debili.

Človek mal slušné vyhliadky na jedného z nich vyrásť.

2

Na jar sedemdesiateho druhého roku zasadil otec za domom brezu. Ako očistil rýľ, zobral si ma na ruky a pobožkal ma na čelo. To mi neskôr rozprávala mama. Nepamätala sa, čo po-

vedal, no muselo to byť čosi ozaj dôležité, pretože sa mu pri tom zapálili oči. Stromček, dokonale rovný, priniesol z hája dva týždne predtým, ako som prišiel na svet. Bolo mu ho ľúto vymeniť za iný. Vraj keby vedel, že sa mu narodí syn, zasadil by na jeho počesť buk. Takto: Keby bol býval zasadil javor, mohol by si v starobe, keby sa jej dožil, aspoň zahrať na husliach.

Nebudeme to zbytočne naťahovať.

Keď som sa narodil, vážil som 3240 gramov a meral 47 centimetrov. Podľa záznamov v zdravotnej karte mi od začiatku chutilo a dobre som dýchal. Koža čistá, bez vyrážok. V máji nasledujúceho roku som dokázal sedieť bez pomoci a koncom júla som sa začal stavať na zadné, čo bol dôkaz toho, že nie som opica. September – štyri zúbky, dobrá chuť do jedla. Normálna stolica. Tesne pred Vianocami ma ako obvykle odvážili a vyšlo najavo, že som sa prehupol cez magickú hranicu. Mal som 10 600 gramov čistej váhy, sedem zubov, bystré očka. Ružové líčka a kosti plné jemnučkého špiku. Bola by zo mňa minimálne dobrá polievka.

Na to, ako som dorástol do svojich dvadsiatich kíl, by som si nespomenul ani v hypnóze. Všetko, čo mi v súvislosti s dvadsiatimi kilami prichádza na rozum je, že to je ideálna váha malého prasťa. Mňam. Najchutnejšie obdobie v živote človeka. Mozog ho nezaznamenáva, a keď, tak len útržkovito. Naschvál, čo o svojom ranom detstve viem? Posieral som sa častejšie, než bolo zdravé. Na rozdiel od rôznych pádov a drobných úrazov ma to nebolelo a postupne som sa aj tak naučil, čo sa patrí. Trochu som šušlal, ale môj duševný vývoj bol primeraný veku. Nepoznačili ho ani niektoré druhy jedál, ktoré som bol ako malé dieťa, ale aj neskôr, nútený konzumovať.

„Tak, a ešte jednu lyžičku za mamičku.“

Jedol som aj za otca, deda i babičku, za tety a ujoy, za rozprávkové bytosti najrozličnejšieho druhu. Z lekárových lúpačiek, cvikle či krupicovej kaše ma až neuveriteľne prudko napínalo.

„A poslednú za Brežneva,“ vtipkoval padre.

Výkrm sa skončil, mohol som sa povracať.

Nie na všetky chute však spomínam s odporom. Naopak, nikdy potom sa mi nepodarilo ani len priblížiť k pocitu, ktorý som mal pri lízaní bulharskej smotanovej zmrzliny. Do akej miery bol

môj zážitok ovplyvnený horúčavou a morským ovzduším, nedokážem posúdiť, podstatné je, že si na tú lahodnú chuť pamätám dodnes.

Aká škoda, že dnes nie je včera.

Ten zhruba meter, o ktorý som sa časom natiahol, sa preskočiť nedal. Ani o žrdi, ani s padákom. Ťažko povedať, či to je dobre. Pri spätnom pohľade sa toho v detstve veľa nedeje. Len malý človek sa dokáže tešiť z malých vecí. Napríklad z robenia pieskových báboviek. Z Mikuláša, z Vianoc a z Veľkonočného pondelka. Z kadejakých medzinárodných dní, ktorých bolo v kalendári požehnané. Alebo z toho, že sršne doštípali susedovu Žanetku. Nič zaujímavejšie mi v hlave neuviazlo. Rástol som, to je isté, a osvojil som si pritom niektoré štandardné fakty. Že rok má štyri ročné obdobia, že svet sa stále za niečím naháňa, že sneh neprší, ale padá. Hmla sa nedá chytiť za nohy. Voda je tekutá, no nie vždy musí tiecť. Choroby? Kiahne, mumps, osýpky a rubeola ma ešte len čakali, zatiaľ ma zhusta trápili hnisavé angíny. Vlastne to nebolo až také zlé, za každú angínu mi mama v hračkárstve niečo kúpila. Ceruzku, balónik, tenisovú loptičku. Strach som mal iba z injekcií. A ešte zo smrti, i keď som si nemyslel, že smrť je neodvratná. Naopak, dá sa jej ľahko vyhnúť. Stačí poslúchať otca a držať sa maminej sukne.

„Keď budeš mrchavý,“ kládla mi na srdce babička, „príde k tebe v noci do postele lasička a vycicia ti všetku krvičku.“

Áno, bál som sa ešte aj lasičky. A pošťara, psov, Lucie, kominára a všetkého možného. Vyhrážky najbližších som vo dne nebral vážne, horšie to bolo v noci. V spánku sa z nich stávali nočné mory a ja som sa stíhal zo sna. Neustále ma čosi prenasledovalo. Hoci som mal vždy veľký náskok, nikdy som nebol schopný skryť sa alebo uniknúť. Väčšinou som sa zachránil až tým, že som sa prebudil.

„Dobré ráno,“ usmievala sa na mňa mama, netušiac, čo vo mne vyvolala jej včerajšia prednáška o netopieroch, čo unášajú deti, ktoré nedojedia večeru.

Zavesil som sa jej na krk a ona ma hladkajúc po chrbte odniesla do kuchyne. Tam ma postavila pred hotovú vec – biela káva, vajíčka.

„Dobrá chuť.“

Bez reptania som sa pustil do toho.

3

Detstvo samo osebe nemožno nazvať peklom; peklo je predsa neopätovaná láska. Vtip je v tom, že Nulovi sa peklo začalo už v detstve. No, bolo to skôr pekielko. Nemal ani päť rokov, keď sa v Bulharsku zalúbil do malej tučnučkej Poľky. Na Buculku, tak ju volal, sa dokázal pozeráť celé hodiny. Vtedy ešte nevedel, že láska k žene môže byť svinstvo, po sérii úpalov, ktorými rodičom pokazil dovolenku, však podvedome cítil, že lepšie pre neho by bolo nenarodiť sa. Nedokázal by to takto sformulovať, na to mu chýbala slovná zásoba a určitá životná skúsenosť, no kúsok toho pocitu v ňom bol. O tri desaťročia neskôr, keď si namiesto Buculky dokázal vybaviť už iba farbu auta jej otca, to už vedel naisto. Napriek všetkému bol rodičom úprimne vďačný, že ho nechali žiť. Uvedomoval si, že nie každý dostal šancu. Stačí tak málo. Iná matka, iný otec, iné okolnosti...

Riadok vynecháme.

„Hotovo,“ povie doktor stroho.

Ďalej to možno nepoznáte: krv, špinavá kyreta, zdrapy budúceho života. Smeti. Mladučká slečna, zväzáčka, práve definitívne prišla o šancu byť matkou. Na zmárnený život sa vykašať, plakať treba od bolesti.

„A ako sa to bude volať?“ prelomí mlčanie jedna zo sestier.

Slová horšie ako pľuvnutá slina. Zväzáčka sa rozreže na plné hrdlo, sestru vyvedie von osobne pán primár.

„To ste prehnali.“

Možno to naozaj prehnala, no bez odpovede ju nechať nemôžeme: Bude sa to volať Hombre.

Na sále sa ešte chvíľu budú robiť poriadky. Umyté nástroje sa uložia do sterilizátora, opláchnu sa umývadlo, vymenia plachty. Všetko je zaevidované, zamknú sa šuplíky. Nakoniec zhasne svetlo a zavrú sa dvere. Padla. Ide sa niekam na čaj.

Miestnosť sa ponorí do ticha. Vo vzduchu cítiť, čo sa stalo. Smrť používa silný parfum. Sedí zhrbená na zemi pod stolom, sťažka odfukuje a krúti hlavou. Nerada chodí na takéto kšefty. Stojí ju to veľa síl, najmä psychických. Len s najväčším sebazaprením odolala pokušeniu dolámať doktorovi ruky. Krkavčej matke mala zasa chuť do maternice namiesto plodu dieťaťa nasadiť pirane. Lutovala, že nemá pomocníka. Príkázala by mu oplúť ju, zhodiť zo stola a tam postupne dokopať, dohrýzť a ošťať. Určite by s tým nemal problém. Bol by rád, že má prácu. No a potom, ako by jej pomohol zlikvidovať zvyšok personálu v miestnosti, by sám odpálil pod korienky. Ona, Smrť, totiž nemá rada polovičatú robotu. Keby to záležalo len na nej, v miestnosti by ani kvetinky nezostali nažive. Ani písací stroj.

„Hej, vstávaj!“ skríkne na Hombreho. „Nesimuluj, tu nemáš koho dojať.“

Hombre sa otrásie, vyberie z igelitového vreca chýbajúce časti svojho tela a pozorne sa poskladá. Naskočí mu dych, aj srdce sa chytí. Buch-buch, buch-buch... Päťdesiatosem tepov za minútu, v ľavej komore nepatrný šelest. Slušné. Koho zaujíma, že tep je v skutočnosti nula? Tak, ešte sa umyť, obliecť, navoňkovať a budúcnosť nemôže vyzeráť ružovejšie. Akurát bude bez matky, s láskou na prídela. Prípadne čo si kde vyžobre.

„Ale čo ak niekomu začne prekážať, že nežijem?“ spýta sa Smrti.

Teta pokrúti hlavou: „Komu?“

„Napríklad tej slečinke, čo ma odvrhla. Nerád by som ju moril v snoch.“

Smrť neverí vlastným ušiam a vzápätí ani očiam. Hombre si pred zrkadlom uviazal motýlika. Evidentne to nerobil prvý raz.

„Kde si sa to naučil?“

„To neprezradím, dokiaľ budem živý.“

Smrť prepočuje narážku.

„Ani hrýzť svedomie môjho kata sa mi nechce,“ pokračuje Hombre voľne. „Určite je tuhé ako podrážka.“

„Ty si tuhý,“ hovorí teta. „A niečo žuť musíš.“

„Hm, okrem ľudského svedomia nemám čo.“

„Nič to, budeš škripať zubami!“

Hombre, znepokojený jej zvýšeným hlasom, sa strhne a pomaly podíde k dverám. Ponechá Smrť jej smutnému údelu a zabuchne za sebou. Na chodbe utíši plačúcu sestričku – tá sa od radosti rozplače ešte viac – a vykročí na ulicu. Vykročí nie veľmi šťastne, ľavou nohou.

„Dobrý deň,“ pozdraví párik zamilovaných.

Párik zamilovaných neodzdraví.

„Dobrý deň,“ pozdraví staršieho pána.

Nič.

Hombre sa toho na začiatok dozvedel o ľuďoch až-až.

4

O počasie ide do poslednej chvíle. Kým žijete, stále nejakto je. Buď svieti slnko a je teplo, alebo mrholí a je zima. Buď fúka vietor alebo je bezvetrie, buď prší alebo leje, sneží alebo aj nie. Okrem toho môže ešte hrmieť a blýskať sa, môže sa mračiť, mrznúť i spaľovať. Skrátka, anjeli môžu tancovať a čerti sa ženit. Plus všetko ostatné medzi tým.

Dnes: Bude pekne, teploty okolo nuly, na horách o čosi nižšie. Fúkať má slabý severozápadný vietor s rýchlosťou do štyridsať kilometrov za hodinu. Nízka oblačnosť, vysoký tlak, večer sa to obráti – tlak klesne, oblakov pribudne. V nížinách dážď, vo výške nad 1500 metrov sneženie a najvyšší stupeň lavínového nebezpečenstva. Bernardínom treba na krk priviazať súdky s rumom. Pre každý prípad.

(Ak túžite vedieť, ako nebude, pozrite si televíziu predpoveď.)

„Chceš ísť so mnou?“ zaznie z predsiene otcov hlas.

Chlapček od radosti zvýskne.

„Hádaj, kam pôjdeme.“

„K rieke?“

„Správne. A čo tam budeme robiť?“

„Klepať píšťalky!“

„Presne tak.“

„Na to ťi muťíme ťobrať noťík,“ zaťuťle malý pťvabne.

Otec sa usmeje, aj mama je uveliĥená. „Natriem vm chleby a navarm ĥaju,“ povie, „urĥite tam budete do veĥera.“ Odde do kuchyne.

„Ukť, obujem ťa,“ kvne otec.

Posad ťi chlapca na koleno, natiahne mu gumky. Vytiahne z kabtca vreckovku a priloť mu ju na nos.

„Fkni.“

Chlapec fkne.

„A nevľajte sa po zemi, stle je studen,“ kladie im na srdce mama. S ťmevom pod otcovi chlebnk. „Pusu,“ povie chlapcovi.

Dostane ju rovno na lĥko.

Cesta k rieke je ať po ťelezniĥn most sam blato. Za mostom je to eťe horťie, blato a kaluťe. Hladina po daťdťoch stpla, voda je kakao. Plva v nej vťetko, na ĥo ťi len ĥlovek spomenie. Vrecia, taťky, bandasky, kusy polystren a drier v rťznej veľkosti. Niĥ, z ĥoho by oko mohlo mať radť.

„Aha, ocino,“ povie chlapec a zves z konra nad meandrom aksi bielu gumiĥku.

„Fuj, zahod’ to!“

„Ĉo to je?“

Otec zvrť ĥelo, neodpovie.

Chlapec to hod do vody. Cestou k vrĥbam takch gumiĥiek zazrie eťe niekoľko, uť sa nepta. Teť sa, ako ťi nareť prtky, naklep ich, aby sa jadro dalo vytlaĥ z kťry, a vyrobia piťťalky. No a bud piťkať a jať sa. Zaloťia ťi ohnk, najedia sa a napij. Pri nvrate domov naklad na koľajnice klinge a hlinkov mince, poĥkj na vlak a vlisky spolu s piťťalkami zober ukzať mame. A to vťetko stihn do zotmenia, dokonca sa vyhn veĥernej prietrťi mraĥien.

Zaspia pri piatej oveĥke, s ťmevom na perch.

Rno, prejd roky:

Chlapec sa preberie, ani sm nevie, ĥi zo spnku alebo z bezvedomia. Precitne nhle, potom sa na chvľu eťe vrti do tmy, aby nakoniec preda len pootvoril oĥi a uvidel slnko. Hory navťokol tlmene prad. Nikde ani nznak ťmevu ĥi tepla, aj keĥ

svetla je až-až. Na oblohe krúži párík havranov, mraky tiahnu na sever. Nič to neznamená. Z pekla sa zatiaľ nikto neozval, mlčia aj tí hore. Posledné slovo nepadlo a ani nepadne. Smrť je, keď nastane ticho.

„Urobili ste krásne píšťalky,“ rezonuje mu v ušiach mamin hlas. „A ako nádherne pískajú!“

Naozaj zneli dobre.

„Pokojne by tým mohli podfarbiť nejakú televíznu rozprávku.“

Čo rozprávku, dobrý producent by tým podfarbil koniec sveta.

„Vy dvaja ste takí moji... dvaja moji!“ povie nakoniec. „Mám vás rada.“

Aj po rokoch sa človeku chce plakať od dojatia. V takom mraze nie je so zníženou telesnou teplotou o čo stáť, ale spomienkam sa ubrániť nedá. Stále vás vracajú do hry. Nezomierajte ešte, nie všetko bolo zlé. Naopak, absolútna väčšina toho, čo ste prežili, stála za to. Nie? Len si spomeňte, ako ste sa na jar tešili z baburiatok a púpavy. Ako ste v lete stavali bunkre a posedy a na jeseň zbierali šípky a púšťali šarkany. Z gaštanov a zápaliek ste robili čo? Predsa figúrky, nie? V zime ste susedovmu snehuliakovi kradli mrkvu z nosa a trhali gombíky. Mali ste vyštípané líčka, ale uhlíky v očiach vám na rozdiel od neho žiarili. Boli ste malí a nevedeli ste, že vás klamú. To preto ste pri pohľade na vianočný stromček ani nedýchali. Alebo nie?

Áno, nie – na tom viac nezáleží. Stúpa teplota, oťažieva sneh. Je po všetkom, otázkou je iba to, kedy sa tony stuhnutej vody dajú do pohybu. Pretože to, čo príde potom, už nebude otázkou, ale odpoveďou.

5

Ľudia už ako malí robia vo veľkej miere to, čo vôbec robiť nechcú. Tlačia sa v autobusoch, dávajú sa očkovať a nechávajú si trhať zuby. Počúvajú authority, sklápajú uši a súchajú nohami,

keď ich niekto hreší. Čakajú spolu s rodičmi v dlhých radoch pred úradmi a v obchodoch. Trávia čas v spoločnosti jedincov, s ktorými si nemajú čo povedať. Navštevujú miesta, ku ktorým by sa za normálnych okolností ani nepriblížili, a zúčastňujú sa na akciách, na ktoré by bez toho, že im to ktosi prikázal, nikdy nešli. Skrátka, robia to, čo im je proti srsti.

Nastúpil som do školy. Nebolo mi do smiechu, ale mama na mňa bola hrdá. Odprevadila ma až do triedy, tam môj osud zverila do rúk cudzej usmievajúcej sa osobe. Matky ostatných detí sa zachovali podobne. S pohnutím sledovali, ako sa za ich ratolesťami zabuchli dvere.

Ponechali nás napospas socialistickej výchove.

Sotva sme sa naučili čítať a písať, urobili z nás pionierske iskry. Nevadilo nám to, ja som z toho mal dokonca radosť. Nechápal som, prečo ju otec a mama so mnou nezdieľajú. Slávnostný ceremoniál na školskom dvore bol úchvatný. Dostali sme odznaky a zaspievali detskú hymnu. Slniečko príjemne hrialo, líčka desiatok čerstvých iskričiek žiarili ako fakle. Od nadšenia som vyskakoval do výšky. Vzlietnuť sa mi nepodарило, ale jazyk mi fungoval na včeličku. Rozprával som najmä o súdružke učiteľke. Bola úžasná, nevedel som prestať. Otec ma hľadil po hlave a zhovievavo mi prikyvoval.

„Len sa teš,“ šomral si popod nos, „však ono ťa to prejde.“

Jeho poznámke som nerozumel, nemohla mi zobrať náladu.

„A aby si sa z tej tvojej učiteľky neposral,“ dodal temne.

To už bola iná káva.

Mama urýchlene riešila situáciu. „Poď, kúpim ti zmrzlinu,“ povedala gániac na otca. Chytila ma za ruku a odvedla ma preč.

Večer som zachytil ich hádku v kuchyni.

„Nežiarlim na ňu,“ kričal otec, „nepreháňaj to.“

„Ty to preháňaš!“ kričala mama. „Radšej si nabudúce zahryzni do jazyka.“

„Veď som dokopy nič nepovedal!“

„Nie?“ pokračovala tlmene. „Tak to si mal vidieť malého.“

Chvíľu bolo počuť len štrnganie príborov.

„O čo ti ide? Môžeš byť rád, že ju má rád. Ktovie, čo by si hovoril, keby ho učil nejaký trkvas.“

Otec neodpovedal, zrejme iba mávol rukou.

Deň sa skončil. Prezliekol sa do noci a zaliezol do perín. Tma rozprestrela tú svoju kakačkovú farbu po celom okolí a zasvietila zopár hviezdíčiek, aby sa jej ľudia až tak nebáli. Za normálnych okolností by som už dávno spal, teraz som však nemohol zažmúriť oka. Nikto mi neprišiel prečítať z mojej obľúbenej Knihy džungle, nikto ma nepobožkal na čelo. Vôbec ničomu som nerozumel a asi som aj plakal. Neuvedomoval som si, v akej dusnote ľudia žijú. Mne sa napriek vysokej koncentrácii arzénu a chlóru vo vzduchu dýchalo dobre. Na rozdiel od otca som nepotreboval na nič nadávať, no aj tak som si k nemu cez víkendy chodieval ľahnúť do postele. Mama v kuchyni pripravovala raňajky, my sme v spálni počúvali kvílenie rušičiek. „Svine,“ zopakoval som z času na čas po ňom. Dlhو som bol presvedčený, že hovorí o ozajstných sviniach. O takých istých sviniach, do akých sme chodili s chlapcami na družstvo hádzať kamene. A to boli riadne svine.

Správy o politických väznoch som začal vnímať oveľa neskôr. Zneli neskutočne, takmer som im neveril. Mama vravela, že s plným žalúdkom sa verí ťažko. Najmä ak je plný zelených kubánskych pomarančov, myslel som si.

„Svine,“ šomral otec vytrvalo.

„Svine,“ šomral s ním celý národ.

Hory mlčali, v záhradách s bzukotom kvitli kvety. Západ chrľil rakety, čakal len, kedy poľavíme v bdelosti. Váhal nezmyselne, armáda u nás už nemohla byť nepripravenějšía. Na kostoloch deraveli odkvapky, vo fabrikách rachotili staré stroje. Všetko sa kamsi strácalo, no ľudia sa zdali byť spokojní.

„Svine,“ šepkali si popod nos, ani nevedeli prečo.

Svine.

6

Nie je pravda, že každý správny starý otec musí byť rybár. Nula mal svojho starkého rád, hoci s ním na rybách nikdy ne-

bol. Rád k nemu chodil. Rád ho počúval, rád s ním chodil na drevo do hory a ešte radšej mu pomáhal v dielni. Páčilo sa mu, ako nadával, keď sa mu nedarilo. Fascinovalo ho, keď robil z cigaretového dymu kolieska a keď si z úst vyberal protézu, ani nedýchal. Nevedel, že mu zuby po vojne vymlátili Rusi. Nezaujímal ho to ani vtedy, ani potom. Bol to jeho starký a bol k nemu dobrý. Preto ho mal rád.

Starká zas bola najlepšia kuchárka na svete. Od toho, čo navarila a napiekla, sa nebolo možné odtrhnúť. Robila neskutočnú štrúdlu. Husté voňavé polievky človeka oberali o rozum a po roštenke a guláši bolo veľmi ťažké sa nerozplakať. To, ako robila kura, hus či kačicu, je lepšie nekomentovať. Museli v tom byť čary.

Nula sa ako malý najviac tešil na zabíjačky. Starkého prasať sa zvyčajne volali po nejakom komunistovi. To preto, aby mu ich nebolo ľúto zabiť. Takmer vždy robili problémy. Raz ich nemohli vylákať z chlieva, inokedy nechceli pustiť krv. Niektorým ako keby od strachu narástli krídla. Lietali vo výbehu ako blázniví, vyhadzovali kopytami. Vrchol v tomto smere dosiahol Jakeš, majestátny dvestodevätdesiatkilový brav, potomok samého diabla.

December 1980.

Začalo sviatať. Starkého dvorný mäsiar Gelnický mal v sebe štyri rummy, lizol si aj čaj. Raňajky mal za sebou. Jakeš ešte spal, keď Gelnický zručne nabrúsil nože. Pukačku nepotrebuje, ani brzdu. Naláka prasa na pekné slovo, pichne ho tak, že to ani nezacíti. (Verili by ste, že mu na to pri stole prikývli?) V kotloch vrela voda, oheň pod nimi roztápal sneh. Mrzlo, chlapi dýchali nabielo. Ženy pripravovali kuchyňu a hundrali na rozospaté deti. Nech sa hýbu, bude treba podržať chvost.

Rádio odpípalo sedem. Slnko s obavami vyšlo z budy.

Jakeš vyjsť nechcel. Gelnický sa snažil, vystrieľal takmer celú svoju slovnú zásobu. Netrvalo mu to dlho. Od dobrého slova postupne prešiel k nadávkam, pri ktorých aj dospelým tuhla krv v žilách. Keď prasa napokon nevylákal ani na kus klobásiky (nad tým sa tiež nik nezamyslel), vypýtal si pukačku. On tej kurve vydrbe to trucovanie z hlavy. Nebude ho srať.

Prikrčil sa a vošiel do chlieva.

Treskol výstrel.

„Do piči!“ zakliak mäsiar. To už ho Jakeš valcoval, v snahe vybehnúť von. Podarilo sa mu to. V čele mal zapichnutú pučičku, kdesi spoza ucha mu trčal nôž. Úplne Gelnického odzbrojil. Šialene ručiac behal po dvore. Vrazil do jedného z kotlov a prevrátil ho. Vriaca voda mu obarila hlavu. Jakeša od bolesti postavilo na zadné, predné nohy šermovali vo vzduchu. Kvičal, až mu zlyhával hlas. Chlapi sa konečne prebrali zo šoku. Schmatli, čo bolo poruke a začali ho naháňať. Ozvalo sa hurá, zasvišťali tomahavky. Ani jeden ho nezasiahol, no starkému sa podarilo zaťať mu do chrbta čakan. Jakeš sa nevzdával, hoci mu vriaca voda vypálila oči. Prešiel do slepého protiútok. Zrútil trojnožku, akoby tušil, že je prichystaná preňho. Nezdalo sa, že by mu dochádzali sily. Chlapom nezostávalo nič iné, len vytvoriť rojnicu. Nanovo vyzbrojení zahnali zbláznené zviera do kúta. Čakali na vhodnú príležitosť.

„Nechajte ho mne!“ zreval do toho Gelnický, ledva sa vypoťal z chlieva. Kríval. Všetci stíchli, keď z klinca pod povalou zvesil kosu. Osličkou ju párkrát prebehol, ostrie opáčil palcom. Gelnický bol Smrť. Hneď prvý ťah to potvrdil – podberák do podbradku, špička kosy vybehla za pravým uchom. Kopačka do nosa, prudký úder kladivom do čela. Jakeš bol na lopatkách. Gelnický odhodil nástroje a odišiel do kuchyne. Vysmädlo mu.

Chlapi chytali krv. Veľa jej neostalo, sotva na hurky. Nebolo im do reči, celý dvor bol hore nohami. S námahou kanca vpratali do koryta. Gelnický vyšiel na schody a zapálil si fajku. Takmer ho ten brav dostal, dumal. S uspokojením sledoval, ako ho obárajú.

Zrazu sa Jakeš posadil. Zakrochkal a slepými očami sa v snahe pochopiť, čo sa deje, rozhliadal po okolí. Z kože sa mu dymilo. Chlapi o krok cúvli. Nebolo pochyb – bol nesmrteľný. Jediný Gelnický tomu odmietal uveriť. Priskočil ku korytu s veľkou mäsiarskou sekerou a zaťal ju prebratému hovädu do šije. Zprašťali kosti. Ďalším úderom oddelil hlavu od tela. Jakeš ani nehlesol, len nohy sa mu zatriasli v poslednom kŕči. Bolo po ňom. Deti mohli prísť podržať chvost.

Hombre bol fajnšmeker, beznádej si doslova vychutnával. Nemal domov, nedostal šancu. Dospieval rýchlo, no dospieval ako strom – do letokruhov, nie do radosti. Dospieval do poznania, nie do múdrosti. Dospieval do samoty. Nebolo na svete psa, čo by po ňom štekol, mačky, čo by zamňaučala. Nebolo na svete tvora, v ktorom by bolo tak málo života. Hombre bol me nej ako prvok. Vlastne vôbec nedospieval. Nedýchal a nežil.

Hombre bol mŕtvy.

Učil sa s tým žiť. Nebolo to ľahké, v podstate nemal do čoho pichnúť. Nuda a ničota, musel si všetko vymýšľať. Vďaka šikovným rukám doktora sa akýmkoľvek problémom vyhol skôr, než mohli nastať, riešiť mohol akurát tak rovnice o dvoch neznámych. Konstantu mal určenú tým, že sa nenarodil, so zvyškom mohol narábať voľne. Sčítavať, deliť, o hlavu skracovať. Len umocňovať nebolo čo, jedine ak na nultú.

Vymyslel si vnútorný hlas.

„Vyskoč z okna!“ našepkával mu.

Hombre za ten svet nemohol otvoriť okenicu.

„Utop sa!“

Skúšal to v lyžičke vody, nedalo sa.

„Vyser si oko!“

Keby nejaké mal.

Keď ho to prestalo baviť, spomenul si na svoju matku. Hlas okamžite stíchol. Čo jej behalo hlavou, keď ho dala popraviť? Myslela si o tom vôbec niečo? Nepočula ho vari kričať, necítila, ako sa bránil? Asi nie. Rany sa jej odvtedy zahojili, svedomie sa otočilo na druhý bok: „Nechajte ma vyspať z opice!“ Občas ju tajne navštívil. Striasalo ho, keď ju počul rehoť sa a hrešiť. Dávno vedel, že väčšina živých stojí za menej ako mŕtvi, u svojej matky to však dlho nechcel pripustiť. Uznal to, až keď uvidel, ako do nej dvaja zväzáci pchali podpultové banány. A znova – zverský smiech a oplzlosti. Horšie sa necítil ani vtedy, keď ho doktor sekal na kusy a vyškraboval zo sveta.

Rád by vedel aj to, čo vtedy behalo hlavou jemu.

(Knižný škriatok: „S najväčšou pravdepodobnosťou nič.“)

„A čo otec?“ ozval sa znovu ten jeho hlas.

Hombre stípol.

„Nemôžeš z toho viniť iba matku.“

„Čo je to viniť?“ spýtal sa naivne.

„Obviňovať, dávať niekomu za vinu.“

„Nie.“

„Čo nie?“

„Nikoho neobviňujem. Otca nepoznám a matky mi je najvyšš ľúto.“

To všetko bola pravda. Hombre nedokázal nenávidieť. Viac ako živému človeku sa podobal sučke, ktorej gazda utopil mladé. Stále oddane vrtel chvostom a čakal na pohladenie alebo kúsok kosti. Na rozdiel od ľudí, ktorí dokážu odpustiť len vtedy, ak uveria, že za nich špinavú robotu urobí niekto iný, trebárs Boh, Hombre odpúšťať nemusel.

Jednu slabinu však predsa len mal – nezvládal, keď naňho útočili deti.

„Potrat,“ smejú sa mu a Hombre nemá síl sa brániť. Je o smrť skúsenejší, vie, že deti nie sú nič iné ako budúce mŕtvol, no ani tak sa nedokáže povzniesť nad ich hlúposť. Smutné je, že najčastejšie doňho doráža Paľko Kotian, ostatnými denne bitý. „Po-po-potrat!“ kokce a prská okolo seba sliny. Takmer vždy ho za to niekto nakope do zadku. Aj také vie byť detstvo.

Hombreho oveľa viac ako ľudská krutosť trápi otázka, ktorú mu pred časom položil nafetovaný Koňo, jeho jediný skutočný priateľ: „A ty si sa nenarodil ako muž, alebo nie si žena?“ Hombre neodpovedal. Koňo si pomyslel, že sa urazil. Rýchlo pričuchol k toluénovej handričke. „Že sa vôbec pýtam,“ vyfúkol otrávene. Netušil, aké rozpaky v ňom vyvolal. Hombre ozaj nevedel, čo nie je. Muž? Žena? Alebo terénny ježko? Hneď po príchode domov sa vyzliekol a postavil sa pred zrkadlo. Začal hľadať poznávacie znaky. Ohmatkal sa od hlavy po náznaky prstov na nohách, porovnal sa s obrázkami v encyklopédii. Nezistil nič. Prelistoval Svet živočíšnej ríše. Nič. Ani vo veľkej obrázkovej knihe o automobiloch sa nenašiel. Nikde. Malátne sa zviezol do rakvy. Zaspal